

Krallıktan Cumhuriyete, Katalonya

©Wikimedia Commons / Dani Blanco / ARGIA

Hindistan'a gittiğini sanırken Amerika kıt'asını keşfederek dünya coğrafyasında çığır, insanlık tarihinde ise yeni bir çağ açan Kristof Kolomb; yıllar yılı Genova (İtalya) doğumlu olarak tanındı...

Büyük denizci ve kaşif, kendisini « Genova'lıyım » diye tanıtırken elbette yalan söylemiyordu.

1198 yılında Tortosa'yı kuşatan Katalan Kontu Ramon Berenguer'in ordusunda Genova'lı askerler vardı. Bölgenin fethinden sonra bu askerlerin yerleştirildiği mahalleye de ana yurtlarının adı verildi: Genova.

Aradan üç yüzyıl geçti. Ve Kristof Kolomb, 1446 yılında bu mahallede doğduğu için Genova'lı diye bilindi. Zaten özgün adı da ne Kristof Kolomb'un Fransızca karşılığı Christophe Colomb, ne İspanyolca'da söylendiği gibi Cristobal Colon; ama Katalan aslına uygun Christofer Colom olarak yerleşmeliydi.*

Ne var ki gerçek kimliği 16.Yüzyıl egemenlerinin tarihine kurban gitti: Her dilde başka adla anıldı ve İspanya kralı için yelken açan İtalyan bir denizci sanıldı.

Katalan halkının öyküsü de hep iki ara bir derede kalmışlığın, yanlış anlaşılma; fazla parladığı için ışığı çalınmışlığın tarihidir.

Katalonya, 1151 ile 1409 yılları arasında İspanya'nın güneyindeki Murcia'dan Fransa'nın Provence bölgesine uzanan, hatta hala bir Katalan lehçesi konuşulan Sardunya ve Sicilya adalarını da içine alan Aragon Krallığı'ydi. 1469'da Aragon Kralı Ferdinand ile Kastilya Kraliçesi Isabel'in evliliği yoluyla İspanya ile birleşti. Katalanlar, 1640'ta da bağımsızlık için ayaklandı ve hatta 1659 yılına kadar süren bir cumhuriyet rejimi bile kurdular! Ne var ki

o sırada krallık olan Fransa'nın koruması altında kurulan Katalan Cumhuriyeti, Fransa'nın İspanya ile anlaşmasıyla son buldu ve tıpkı Bask ülkesi gibi, Katalonya da bu iki devlet arasında bölüşüldü.

Ulus devlet Fransa, sınırları içre kalan Katalanları da Basklar gibi asimile etti.

Ortaçağ'dan beri federatif bir yapıya sahip ve üniter devlet deneyimi sadece 40 yıllık Frankist dönem olan İspanya ise; 1974'teki Anayasa ile demokratik bir monarşiye dönüştüğünde, 17 kadim prensliğe « özerklik » statüsü tanıdı. Frankist rejime en çok direnen, üstelik Fransa ile paylaştığı; yani « osuruğu cinli » diyebileceğimiz Bask ve Katalan bölgelerine, ötekilerden daha geniş yetkiler verdi.

Bugünkü Katalonya krizi, halen İspanya merkezi hükümet başkanı ve Frankist bir geçmişi olan Halk Partisi (Partido Popular) lideri Mariano Rajoy'un eseridir.

2010 yılına kadar 7 milyon nüfuslu Katalonya'da cumhuriyet rejimi ve bağımsızlık isteyenlerin sayısı, 1 milyonu geçmiyordu.

Olaylar şöyle gelişti: 2004 yılında İspanya'nın sosyalist başbakanı olan Jose Luis Zapatero, özerklik statülerinde bir reforma gitti. Reformda, Katalonya'ya tanınan yeni haklar arasında « ulus » olarak anılmak, Katalancaya «dil önceliği» ve daha önce Basklara da tanınan « yargı bağımsızlığı » vardı.

O sırada muhalefet lideri olan Mariano Rajoy, Katalonya'ya tanınan hakları Anayasa Mahkemesi'ne götürdü. Katalanların yeni özerklik statüsündeki « ulus » tanımı, «dil önceliği » ve « yargı bağımsızlığı » maddeleri, 2010 yılında açıklanan kararlar iptal edildi.

Tabii ki Katalanlar « Biz ulusuz ve biz karar verimiz » sloganıyla sokağa döküldü.

Geçen pazar yapılan bağımsızlık referandumunda görüldüğü gibi, artık bağımsızlık yanlısı Katalanların nüfusu %42'ye ulaşmış bulunuyor.

Katalonya yerel yönetimi, halkın yarısından azının onayladığı bir referandumla, söz verdiği gibi "tek taraflı bağımsızlık" ilan ederse sonuçları ne olur?

İspanya, yarından öteye demokrasi tarihinin en büyük türbülansına giriyor.

*Harcourt RAOUL / Journal de la Societe des Americanistes,

Kralıktan Cumhuriyete, Katalonya

1930